

Til lovforslag nr. L 22. Betænkning afgivet af udvalget om offentlig arbejder den 14. maj 1981

Betænkning

over

Forslag til lov om ændring af lov om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom

Udvalget har behandlet lovforslaget i nogle møder og har herunder haft samråd med ministeren for offentlige arbejder, som tillige skriftligt har besvaret spørgsmål fra udvalget.

Udvalget har endvidere udbedt sig kommentarer fra folketingets landbrugs- og fiskeriudvalg vedrørende lovforslagets landbrugsmæssige virkninger.

Udvalget har desuden modtaget en skriftlig henvendelse fra Centralforeningen af »Tolvmandsforeninger« og Større Landbrugere i Danmark.

Ministeren for offentlige arbejders besvarelser på udvalgets spørgsmål 5-7 og 10-13 findes optrykt som bilag til betænkningen.

Under et samråd har ministeren for offentlige arbejder været foreholdt den i foranævnte bilag omtalte Gislevsag og har i den anledning over for udvalget tilkendegivet, at forløbet af den omtalte Gislevsag vil blive gjort til genstand for en undersøgelse, som forestås af ministeriet for offentlige arbejder.

Såfremt udvalget udtrykker ønske herom, har ministeren givet løfte om, at udvalget vil blive orienteret om resultatet af denne undersøgelse.

Herefter indstiller et *flertal* (socialdemokratiets, socialistisk folkepartis og det radikale venstres medlemmer af udvalget) lovforsla-

get til *vedtagelse uændret*.

Et *mindretal* (venstres, det konservative folkepartis og centrum-demokraternes medlemmer af udvalget) udtaler:

Mindretallet må alene af rent principielle grunde afvise en udvidelse af det offentliges ekspropriationsret også på dette område. Mindretallet finder desuden tidspunktet for dette lovforslags gennemførelse dårligt valgt, idet de såkaldte store vejbygningsarbejders tid må antages på det nærmeste at være overstået. Derudover finder mindretallet det godtgjort, at det i forbindelse med store vejanlæg i praksis har været muligt på det bestående lovgrundlag at nå frem til en hensigtsmæssig løsning af de arronderingsmæssige forhold gennem et nært samarbejde mellem jordfordelingssekretariatet, anlægsmyndigheden og ekspropriationskommissionen.

Mindretallet indstiller således lovforslaget til *forkastelse* ved 3. behandling.

Et *andet mindretal* (fremskridtspartiets medlemmer af udvalget) indstiller lovforslaget til *forkastelse* ved 3. behandling.

Et *tredje mindretal* (Danmarks retsforbunds medlem af udvalget) vil redegøre for sin stilling ved 2. behandling.

Niels V. Andersen (S)   Normann Andersen (S)   Knud Damgaard (S)   Erenbjerg (S)

J. K. Hansen (S)   Lerke (S)   Otto Mørch (S) fmd.   Lone Dybkjær (RV)

Svend Erik Hovmand (V) nfmd.   Ivar Hansen (V)   Niels Andersen (KF)   Grove (KF)

Bollmann (CD) Margrete Auken (SF) Alfred Hansen (DR) Glensgård (FP)

Dohrmann (FP)

Partierne VS og KrF havde ikke medlemmer i udvalget.

Ministeren for offentlige arbejders besvarelser af nogle af de af udvalget stillede spørgsmål

Spørgsmål 5. Ad § 1, nr. 3 (§ 15, stk. 5, b):

Kan bestemmelsen medføre, at en berørt ejendom skal ombytte et regulært jordareal med et irregulært?

Svar:

Hensigten med lovforslaget er at søge de med gennemførelse af et ekspropriationsanlæg forbundne driftsmæssige ulemper for de af anlægget berørte landbrugsejendomme nedbragt mest muligt.

Ved bedømmelsen af et projekt til et anlæg vil der med henblik på den nærmere bestemmelse af det enkelte ekspropriationsindgreb foruden bedømmelsen af den rent jordfordelmæssige side af sagen tillige blive foretaget en samlet vurdering af de med indgrebet forbundne konsekvenser, herunder også med hensyn til den fremtidige arrondering af de berørte ejendomme med henblik på at begrænse de varige, driftsmæssige forringelser for ejendommene mest muligt.

Det vil i denne forbindelse efter den foreslåede bestemmelse ikke kunne udelukkes, at en ejendom tilpligtes at afstå et regulært jordareal mod tildeling af et mindre, regulært areal.

Ved opgørelsen af det enkelte ekspropriationsindgrebs omfang påhviler det imidlertid selvsagt vedkommende ekspropriationskommission at hense til sigtet med lovforslagets bestemmelser, hvorefter en eventuel jordfordeling alene skal ske med henblik på gennemførelsen af en samfundsmæssigt hensigtsmæssig omfordeling af jordene.

Det må derfor som udgangspunkt antages, at der kun i begrænset omfang vil kunne blive tale om situationer som den i spørgsmålet forudsatte.

Spørgsmål 6. Ad § 1, nr. 3 (§ 15, stk. 5, c):

Er det i overensstemmelse med grundlovens § 73, når det under stk. 5, c, bestemmes, at en ejendom tilpligtes at modtage et andet areal?

Svar:

I grundlovens § 73, stk. 1, er det bestemt, at ingen kan tilpligtes at afstå sin ejendom, uden hvor almenvellet kræver det. Det kan kun ske ifølge lov og mod fuldstændig erstatning.

Reglen i den nævnte bestemmelse i grundloven om, at der ved ekspropriation skal ydes fuldstændig erstatning, indebærer, at en af en ekspropriationsanlæg berørt grundejer efter ekspropriationen ved ydelse af en erstatning i økonomisk henseende skal søges stillet således, at han i såvel formuemæssig som indtægtsmæssig henseende er lige så godt stillet som før ekspropriationen.

Udgangspunktet må ifølge den omhandlede grundlovsbestemmelse være, at en sådan erstatning tilkendes vedkommende ekspropriat i form af en pengeydelse.

Det antages imidlertid, at der ikke er nogen grundlovmæssig hindring for, at der ydes erstatning i form af faktiske goder (in natura), forudsat at den pågældende erstatningsydelse praktisk taget helt kan ligestilles med det eksproprierede. En forudsætning må dog være, at der foreligger særlig lovhjemmel herfor.

Det er en sådan hjemmel, der søges tilvejebragt ved det foreliggende lovforslag.

Der kan i denne forbindelse være anledning til at erindre om, at folketingets landbrugs- og fiskeriudvalg i skrivelse af 7. december 1977 til folketingets udvalg om offentlige arbejder vedrørende lovforslaget har udtalt, »at udvalget ud fra et landbrugsmæssigt synspunkt finder det vigtigt at understrege, at erstatning i forbindelse med ekspropriation af den omhandlede karakter i videst muligt omfang bør ydes i jord.«

Spørgsmål 7:

Kan en ejendom med en fjerntliggende mark, hvor marken berøres af ekspropriationsanlægget, undgå, at hovedparcellen be-

røres af tvungen jordfordeling, såfremt lovforslaget gennemføres?

Svar:

Ved gennemførelse af et ekspropriationsanlæg i det åbne land, f. eks. typisk ved anlæg af veje og jernbaner, vil der uundgåeligt skulle foretages indgreb i ejendomsforholdene vedrørende en række landbrugsejendomme.

Det vil i sådanne tilfælde ikke kunne udelukkes, at hovedparcellen til en ejendom, hvor ekspropriationsanlægget alene direkte berører en ejendommen tilhørende udlod, i medfør af det foreliggende lovforslags bestemmelser vil kunne blive berørt af en i forbindelse med anlægget udarbejdet jordfordelingsplan.

Det kan således tænkes, at den eller de til den pågældende ejendom grænsende ejendomme efter anlæggets gennemførelse vil få en sådan arrondering, at det vil være naturligt og rimeligt at tillægge vedkommende naboejendom et areal fra hovedparcellen af førstnævnte ejendom samtidig med, at der kan tillægges denne et måske lige så velbeliggende restareal fra en tredje af jordfordelingen omfattet ejendom.

Besvarelse af spørgsmål 10, 11 og 12:

I skrivelse af 2. april 1981 (L 22-bilag 20) har udvalget udbedt sig min besvarelse af bl. a. *spørgsmål 10, 11 og 12* til forslag til lov om ændring af lov om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom.

I denne anledning følger vedlagt i 70 eksemplarer kopi af en af vejdirektoratet afgivet udtalelse af 30. april 1981 indeholdende besvarelse af de stillede spørgsmål, hvortil jeg kan henholde mig.

For så vidt angår det i vejdirektoratets skrivelse ad spørgsmål 12 anførte vedrørende gennemførelse af jordfordeling med hensyn til landbrugsejendomme, som har arealer beliggende både i by- og landzone, skal jeg bemærke, at lovforslagets bestemmelser alene finder anvendelse på ejendomme, hvis jordtilliggende i det hele er beliggende i landzone, jfr. min besvarelse af udvalgets spørgsmål 13, litra d, e og f, men at dette forhold selv sagt ikke udelukker muligheden af, at jordfordelingssekretariatet i påkommende tilfælde i forbindelse med ekspropriationsanlægget

søger gennemført en hensigtsmæssig jordfordeling også omfattende landbrugsejendomme, der har en del af deres jordtilliggende beliggende i byzone.

Grundlaget for disse ejendommers deltagelse i jordfordelingen må imidlertid være en frivillig aftale som hidtil.

Spørgsmål 10:

»Ministeren bedes oplyse, hvorledes lovforslaget vil virke i »tunge« jordfordelingssager, hvor ekspropriation i landzone i forbindelse med vejanlæg kompliceres af, at alle eller så godt som alle de berørte ejendomme har bygninger på samme side af vejforlægningen, oven i købet på den »forkerte«, hvor mindsteparten af driftsarealerne befinder sig, typisk vejforlægninger omkring mindre byer af oprindelig landsbytype.

Til belysning af sådanne tilfælde vedlægges i lystryk Vejdirektoratets påtænkte vejforlægning nord om Gislev by (Nyborg-Fåborg-vejen). Kortet bedes tilbagesendt med besvarelsen.«

Svar:

Vejforlægningen omkring mindre byer vil både med den gældende ekspropriationslovgivning og med lovforslagets ændringer give problemer med u hensigtsmæssig arrondering af landbrugsjorden set i relation til landbrugsbygningernes placering i forhold til driftsarealer afskåret af vejanlægget. Dette problem er klart størst ved vejforlægninger omkring mindre byer med stjerneudskiftning (udstykning i stjerneform med driftsbygningerne placeret centralt i landbyen).

Problemer af denne art er særligt vanskelige at løse, såfremt det pågældende vejanlæg er en motorvej eller en motortrafikvej, hvor etablering af markoverkørsler er så godt som udelukket. Ved disse vejanlæg er den anlægstekniske løsning på problemet etablering af underføringer og markveje parallelle med vejanlægget. Disse løsninger er imidlertid ret bekostelige.

For almindelige hovedlandeveje gælder, at markoverkørsler accepteres, dog søges deres antal begrænset mest muligt. Lodsejerne må i disse tilfælde acceptere at skulle krydse hovedlandevejen, såfremt driftsarealerne deles af vejanlægget.

Lovforslaget vil ikke kunne løse disse problemer, men vil i de konkrete tilfælde kunne medvirke til at gennemtvinge jordfordeling, som giver mere hensigtsmæssig arrondering, end man ville have opnået ved en frivillig jordfordeling, samtidig med at vejmyndighedernes synspunkter om at begrænse antallet af underføringer, parallelle markveje og markoverkørsler vil kunne indgå i ekspropriationskommissionens overvejelser om en rimelig jordfordeling.

Spørgsmål 11:

»Den inderste af de alternative vejforlægninger ved Gislev (jfr. foranstående spørgsmål) har foreløbig været linjeført i ca. 15 år, og den yderste i 7 år som en yderligere planlægningsmæssig usikkerhed for lodsejerne. Usikkerheden øges derved, at begge de tænkelige vejføringer er omgivet af en »interessesone« på 300 meters bredde, inden for hvilken den endelige linjeføring kan forrykkes.

Det betyder, at de fire berørte gårde i ca. 15 år har levet i total usikkerhed om en kommende vejforlægnings iværksættelse og placering og de dermed følgende risici ved kostbare bygningsinvesteringer.

Agter ministeren at bringe sådanne tidsrammer og deraf følgende usikkerhed til opmærksomhed?»

Svar:

Det er rigtigt, at man i de sidste ca. 15 år har undersøgt muligheden for en forlægning af hovedlandevejen nord om Gislev. Disse overvejelser er bl. a. kommet til udtryk i Ryslinge kommunes dispositionsplan, godkendt af kommunalbestyrelsen den 8. maj 1972. Heri er den sydligste af de på kortbilag (bilag 1) viste alternativer medtaget.

I lovforslag til tillæg til dispositionsplanen for Ryslinge kommune 1974 er forlægningen flyttet 500–600 m længere mod nord end forudsat i dispositionsplanen fra 1972.

Ryslinge kommune blev herefter af Fyns amtsråd gjort bekendt med, at forlægningens linjeføring ikke var endeligt fastlagt.

Forlægningen er dog medtaget i Skitse til vejplan af 1974 (forudsat udført i 3. periode, 1985–90) og nu også i regionplanforslaget for Fyns amtskommune af april 1980 som interessezone.

Der er ikke aktuelle planer om at gennemføre den planlagte forlægning.

Af samme grund er det af hensyn til Gislev bys udvidelsesmuligheder mod nord ikke hensigtsmæssigt at begrænse denne ved sikring af en vejlinje, som først må påregnes anlagt efter år 2000, og der er ikke sket sikring af forlægningen ved byggelinjepålæg i medfør af vejlovens § 35.

Med hensyn til den usikkerhed, det giver de af de alternative linjer berørte lodsejere i forbindelse med bygningsinvesteringer, kan kun siges, at det i vejlovens § 36, stk. 2, er pålagt kommunalbestyrelserne at indberette til vejbestyrelsen, forinden der gives tilladelse til et byggeri, der kan komme i strid med en vejlinje, der er optaget på vejplan, men som ikke er sikret ved byggelinje. Såfremt vejbestyrelsen ikke inden 2 måneder herefter nedlægger forbud i henhold til § 36, stk. 1, mod den påtænkte anvendelse af ejendommen, kan byggetilladelse gives.

Hvis byggeri herefter gennemføres, vil der ved erstatningsfastsættelsen i forbindelse med en senere kommende ekspropriation blive taget hensyn hertil, såfremt de pågældende bygninger afstås eller forringes i værdi ved ejendommen påførte driftsulemper.

Den overvejende del af de planlagte større hovedlandevejsforlægninger er ikke byggelinjesikrede, men lodsejerne vil således ved behandlingen af evt. ansøgning om byggetilladelse inden 2 måneder få besked om, hvorvidt vejbestyrelsen har planer, som er så vidt fremskredne, at der evt. skal nedlægges forbud efter § 36, stk. 1, mod byggeri. Et sådant forbud vil derefter gælde i 1 år, evt. 2 år, og vil derefter normalt blive erstattet af et byggelinjepålæg.

Derefter gælder ifølge vejlovens § 38, at såfremt ejeren af et areal, der er pålagt byggelinje efter § 35, afskæres fra en udnyttelse af arealet, der er økonomisk rimelig og forsvarelig under hensyn til ejendommens beliggenhed og øvrige beskaffenhed, og som svarer til den udnyttelse, der finder sted af andre tilgrænsende eller omliggende arealer, kan ejeren begære arealet overtaget af vejbestyrelsen mod erstatning. Begæringen skal dog fremsættes senest 6 måneder efter, at byggelinjepålægget er meddelt ejeren.

Såfremt vejbestyrelsen ikke nedlægger forbud mod byggeri efter § 36, stk. 1, – hvilket vil være tilfældet med forlægningen ved Gis-

lev, - vil dette hovedsagelig skyldes, at planerne er usikre eller langt ude i fremtiden. Der er ikke i den gældende lovgivning fastsat bestemmelser, hvorefter lodsejerne eller andre i sådanne tilfælde kan rejse krav om erstatning.

Med hensyn til den anførte 300 m's interessezone går man ud fra, at der her tænkes på de i Regionplanforslaget omhandlede interessezoner.

Spørgsmål 12:

»Ved en mængde vejforlægninger uden om oprindelige landsbyer vil det være tilfældet, at flertallet af ejendommens bygninger befinder sig på samme side, nemlig inden for vejforlægningen mod det bymæssige område.

Byzonen vil derved ofte blive tilpasset til vejforlægningens placering som i tilfældet ved Gislev. Der vil i disse tilfælde rejse sig yderligere problemer med hensyn til samlet pligt til jordafståelser m. m.

I tilfældet Gislev vil en jordfordeling antagelig være umulig, og spørgsmålet vil her da alene blive erstatningsproblemerne. Ministerens kommentarer hertil udbedes.«

Svar:

Det forhold, at byzonens placering og en fremtidig vejforlægning tilpasses til hinanden, ændrer ikke ved den pågældende bys behov for byzonearealer til byudvikling. En tilpasning af byzonegrænsen til vejforlægningens placering ses ikke at være en nødvendig følge af vejforlægningen som sådan, men må som udgangspunkt være begrundet i byplanmæssige hensyn.

De landbrugere, som får ulemper ved inddragelse af landzonejord til byzone, ville altså også være blevet påvirket, selv om vejen ikke skulle forlægges uden om byen.

Man må imidlertid gå ud fra, at jordfordelingssekretariatet, som ifølge lovforslagets § 15, stk. 5, skal udarbejde forslag til en jordfordelingsplan til forelæggelse for ekspropriationskommissionen, tager mest muligt hensyn til de landbrugsejendomme, som har arealer beliggende både i by- og landzone.

Såfremt afståelse af en del af en fast ejendom medfører, at den tilbageblevne del af ejendommen bliver så lille eller således beskaffen, at den ikke hensigtsmæssigt kan bevares som selvstændig ejendom eller udnyttet

på rimelig måde, kan ejeren fordrer, at hele ejendommen overtages af anlægsmyndigheden, jfr. ekspropriationslovens § 16.

Spørgsmål 13:

I tilfælde hvor en eller flere gårde har bygningerne beliggende uden for vejforlægningen, men et flertal befinder sig inden for, udbeder udvalget sig oplysning om lovforslagets virkninger for ejendomme, der er beliggende således, at de kan komme til at afstå arealer i henhold til lovforslagets § 15, stk. 5, litra a, derefter arealer i henhold til § 15, stk. 5, litra b og § 15, stk. 6.

- Kan en lodsejer f. eks. risikere at skulle afstå over halvdelen af sit areal efter § 15, stk. 5, litra a?
- Hvad er det maksimale, en lodsejer kan risikere at skulle afstå efter § 15, stk. 5, litra a?
- Kan en lodsejer risikere derudover at skulle afstå 25 pct. af restgrundværdien efter litra b) subsidiært 15 pct. ved udnyttelse af litra c)?
- Hvorledes er fremgangsmåden, såfremt en ejendoms arealer befinder sig i både land- og byzone?
- Kan en lodsejer af økonomiske grunde tvinges til at afsætte byzonejorden til kommunen?
- Vil den jordafståelse da have indflydelse på lodsejerens forpligtelser til jordafståelser efter § 15, stk. 5, litra a, b og c?

Svar:

Ad a)-b):

Efter lovforslagets § 15, stk. 5, litra a, kan ekspropriationskommissionen bestemme, at arealer, der ved anlægget afskæres fra en ejendom, skal afstås.

Der er i lovforslaget ikke fastsat nogen begrænsning med hensyn til størrelsen af de arealer, som vedkommende ejendom kan tilpligtes at afstå i medfør af den omhandlede bestemmelse.

Om baggrunden for den pågældende bestemmelse skal jeg henvise til det, der er anført i det med skrivelse af 13. maj 1977 fulgte svar på det i udvalgets skrivelse af 28. april 1977 stillede spørgsmål nr. 5. En kopi af det nævnte spørgsmål og svar vedlægges.

Jeg skal samtidig henvise til min skrivelse til udvalget af 3. december 1980 (ad L 22-bi-

Bilag til bet. o. lovf. vedr. ekspropriation af fast ejendom

lag 9) angående en henvendelse fra Tolvmandsforeningerne samt til det med min skrivelse af 10. marts 1981 til udvalget oversendte udkast til »Cirkulæreskrivelse om jordfordeling i forbindelse med gennemførelsen af ekspropriationsanlæg i medfør af lov om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom« i forbindelse med min besvarelse af spørgsmål 9 i udvalgets skrivelse af 20. januar 1981 (L 22-bilag 16).

Som det fremgår af det omhandlede udkast til cirkulæreskrivelse, er det hensigten at tilsikre, at der i muligt omfang tillægges en ejendom, hvorfra et afskåret areal eksproprieres, erstatningsareal.

Ad c:

Bestemmelsen i § 15, stk. 6, begrænser størrelsen af de arealer, der kan forlanges afstået efter § 15, stk. 5, litra b, således, at deres grundværdi ikke kan overstige 25 pct. af ejendommens samlede grundværdi efter fradrag af grundværdien af arealer, der er eksproprieret til selve anlægget eller som afskårne arealer.

Bestemmelsen i § 15, stk. 7, sikrer, at en

ejendom efter fradrag af afskårne arealer, der er eksproprierede, samt de til selve anlægget eksproprierede arealer ikke (i grundværdi) må reduceres med mere end 15 pct. som følge af anvendelsen af bestemmelserne i § 15, stk. 5, litra b og c.

Spørgsmålet må således besvares bekræftende, idet der med hjemmel i § 15, stk. 5, litra b, vel kan eksproprieres indtil 25 pct. af restgrundværdien, men der skal i så fald gives kompensation for (mindst) 10 pct., idet restgrundværdien efter den gennemførte jordfordeling ikke må være formindsket med mere end 15 pct.

Ad d, e og f:

Lovforslaget bestemmer i indledningen til § 15, stk. 5, at reglerne har sigte på at opnå en hensigtsmæssig jordfordeling mellem berørte landbrugsejendomme »i landzone«. Dette indebærer, at hele den ejendom, der kan inddrages i en jordfordeling med hjemmel i lovforslagets bestemmelser, skal ligge i landzone. Lovforslagets § 1, punkt 3, gælder altså ikke, hvis en del af en landbrugsejendom er beliggende i byzone.

Underbilag

Skrivelse fra ministeren for offentlige arbejder af 13. maj 1977

Spørgsmål vedrørende lovforslagets § 1, nr. 3, og den ændrede lovs § 15, stk. 5, litra a:

Udvalget udbeder sig oplysning om grunden til, at der ikke i bestemmelsen er nogen størrelsesbegrænsning.

Svar:

Uanset bestræbelserne på gennem projekteringsarbejdet, jordfordelingssekretariatets inddragelse og ekspropriationskommissionernes behandling at søge tilvejebragt den for de berørte ejendomme mest hensigtsmæssige linjeføring for vedkommende ekspropriationsanlæg vil der kunne opstå situationer, hvor endog betydelige arealer vil blive afskåret fra vedkommende hovedejendom ved projektets gennemførelse. Nogen højeste grænse for størrelsen af disse arealer kan efter sagens natur ikke sættes.

Det er anset for rigtigt, at der åbnes mulighed for at foretage ekspropriation af sådanne afskårne arealer uanset disses størrelse med henblik på at tilvejebringe det i landbrugsmæssig henseende mest hensigtsmæssige tilhørsforhold for sådanne arealer.

Bestemmelsen vil efter forslaget alene kun-

ne bringes i anvendelse i jordfordelingsøjemed, dvs. som middel til at realisere en samlet plan til afhjælpning af ulemperne for de af anlægget berørte ejendomme.

Man har ikke anset det for rigtigt som betingelse for at bringe bestemmelsen i anvendelse at lovfæste et krav om, at der skal ydes vedkommende ejendom hel eller delvis kompensation for den skete afståelse af et afskåret areal. Et sådant krav ville i givet fald sætte væsentlige grænser for bestemmelsens anvendelighed.

At man imidlertid som led i jordfordelingsplanen vil bestræbe sig på at tillægge en hårdt ramt ejendom et kompensationsareal, er på den anden side givet. Det er selve indholdet i jordfordelingsideen. Blandt andet på denne baggrund må bestemmelsen i den ændrede § 15, stk. 5, litra b) ses. Hvis man nemlig fra én ejendom har eksproprieret et betydeligt afskåret areal, som med fordel har kunnet tillægges en anden ejendom, kan det være rimeligt at bestemme, at denne anden ejendom afgiver et areal til fordel for den førstnævnte – alt forudsat, at forholdene gør noget sådant naturligt og hensigtsmæssigt.